

Johdatus tilastolliseen päättelyyn
Harjoitus 1 (21.–25. 3. 2011)

1. Diskreetin satunnaismuuttujan X pistetodennäköisyysfunktio on $f(x; \theta)$, jossa paramet-rille θ on kaksi vaihtoehtoista arvoa: 1 ja 2. Funktion arvot on taulukoitu alla. (Tavalliseen tapaan sovimme, että $f(x; \theta) = 0$ kaikilla niillä x :n arvoilla, joita ei ole mainittu.)

x	1	2	3	4	5
$f(x; 1)$	0	0.3	0.5	0.1	0.1
$f(x; 2)$	0.1	0.4	0.3	0.2	0

Tarkista, että kummallakin θ :n arvolla $f(x; \theta)$ täyttää pistetodennäköisyysfunktioilta vaa-dittavat ominaisuudet. Esitä kumpikin funktio graafisesti.

2. (Jatkoa edelliseen tehtävään.) Emme tiedä, kumpi θ :n arvoista on se ”oikea”, jota sattuma käyttää arpoessaan X :n arvon. Siksi suoritamme kyseisen satunnaiskokeen ja yritämme päätellä θ :n arvon sen tuloksesta.

Oletetaan, että havaittiin $X = 1$. Mitä päättelisit θ :n arvosta ja voitko olla siitä varma? Miten arvioisit tilannetta, jos havainto olisikin ollut $X = 3$?

3. Menet vieraaseen kaupunkiin ja et tiedä, kuinka monta taksia kaupungissa kaikkiaan toi-mii. Tiedät (tai oletat) kuitenkin, että ne on numeroitu juoksevasti luvuin $1, 2, \dots, \theta$, jossa θ on taksien kokonaismäärä.

a) Kun olet päässyt kaupunkiin, näet ensimmäisenä taksin numero 179. Mitä tämän pe-rusteella voit varmuudella päätellä θ :sta?

b) Ensimmäisen päivän kuluessa olet nähnyt taksit 179, 23, 199, 5, 178, 37, 78, 96, 190 ja 12. Mitä nyt voit varmuudella päätellä θ :sta?

c) Koko vierailusi aikana näet 180 taksia ja suurin näkemäsi numero on 202. Mitä nyt voit varmuudella päätellä θ :sta?

d) Pohdittavaksi: Olet kuullut väitteen, jonka mukaan $\theta \geq 250$. Miten suhtautumise-si tämän väitteen uskottavuuteen kehittyä vierailun kestäessä (a–c-tilanteiden myötä)? Osaatko kuvailla miksi?

Oletamme tässä, että erinumeroiset taksit liikkuvat kaupungilla toisistaan riippumatto-masti ja yhtä suurilla todennäköisyyksillä.

4. Korissa on 100 palloa: 30 keltaista ja 70 valkoista. Nostetaan umpimähkään ja palauttaen 10 palloa. Saatujen keltaisten lukumäärä on satunnaismuuttuja T . Mitä (todennäköisyys-laskennasta hyvin tuttua) jakaumaa T noudattaa? Mitkä ovat sen odotusarvo ja keski-hajonta? Laske vielä todennäköisyys tapahtumalle $\{|T/10 - 0.3| \leq 0.1\}$ eli $\{T = 2, 3, 4\}$.

[Vihje. Tulkitse toistokokeena.]

KÄÄNNÄ!

5. (Jatkoa edelliseen tehtävään.)

a) Nostoja onkin 10:n sijasta 100. Arvioi nyt tapahtuman $\{|T/100 - 0.3| \leq 0.1\}$ todennäköisyyttä.

b) Arvioi, kuinka suuri pitäisi nostojen lukumäärän n olla, jotta todennäköisyys tapahtumalle $\{|T/n - 0.3| \leq 0.1\}$ olisi ≥ 0.99 .

[*Ohje.* Palauta mieleen binomijakauman normaaliapproksimaatio ja käytä sitä sekä normaalijakauman taulukoita, jollainen on saatavissa esim. kurssin kotisivulta.]

Huom. Ainakin 20 % kaikista harjoitustehtävistä on ratkaistava, jotta kurssin voi suorittaa kurssikokeella. Lisäpisteitä saa tällöin 1, 2, 3 tai 4 sen mukaan, onko ratkaissut vähintään 20, 40, 60 vai 80 % tehtävistä. Pisteiden saaminen edellyttää läsnäoloa harjoitusryhmässä.